

Preek zondag 38 – het vierde gebod

- Schildwolde, 24 juni 2018
- Kees van Dusseldorp

Liturgie:

Thema: Verplicht rusten? Heer-lijk!

votum en groet

Ps.92:1,2

gebed

lezen: Ex.23:10-12; 31:12-17

Heb.4:4-11

Ps.99:1,6,8 [Wiekslag 4-8]

kindermoment groep 4-6

Opw.510 [Wiekslag 4-8]

preek: het vierde gebod

Ps.85 [Wiekslag 1-8]

geloofsbelijdenis

Gz.164 (2x canon)

gebed

collecte

Gz.64

zegen

bij deze preek hoort een ppt en een digitale peiling

Gemeente van Christus,

#1

Het is niet de eerste keer dat ik hier een preek hou over het 4e gebod. Dat is het mooie van de doorgaande leerdiensten aan de hand van de catechismus. De kernzaken van het christelijk geloof en het christelijk leven komen met enige regelmaat aan de orde. Want één keer preken over het 4e gebod is niet genoeg om goed tussen de oren te krijgen wat God hierin geeft en vraagt. Twee keer is ook niet genoeg. En het is vandaag mijn derde keer hier in Schildwolde. En het zal vandaag niet de laatste keer zijn dat het in de kerk hierover gaat. We hebben het ook nodig. Tot ontmaskering en bekering en tot bemoediging en aansporing.

Het is in preken de bedoeling dat de boodschap van God dichtbij komt. Dichtbij jouw leven, jouw persoon, jouw wereld. Dat heeft twee kanten: het moet zo dichtbij mogelijk gebracht worden. Daar doe ik mijn best voor. En jij moet het naar jezelf toehalen. Om je bij dat laatste te helpen, heb ik ervoor gekozen om je tijdens de preek drie keer een persoonlijke vraag voor te leggen. Het is de bedoeling dat je daar ook een antwoord op geeft.

#2 - **peiling 1 – voting open, hide results**

We hebben het een keer eerder gedaan, maar toen op een wat andere manier. Misschien geeft het wat onrust. Maar ik hoop dat het je ook helpt om actief met het 4^e gebod bezig te zijn in deze dienst. Surf op je telefoon naar www.menti.com. Je mag gebruik maken van het wifi-netwerk van de kerk. Daar word je om een code gevraagd. Die code staat op de beamer. Maar ik wil het ook wel even zeggen: 73 86 54. Als je die intoetst, krijg je de eerste vraag op je schermje te zien. De eerste vraag luidt: 'Houdt de sabbat in ere?' Je kunt trouwens ook meedoen als je in de Kandelelaar zit, of thuis meekijkt.

Bij deze eerste vraag krijg je vijf reacties te zien. Je kunt bij elke reactie het gekleurde balletje verschuiven om een cijfer van 1 tot 10 te geven. Als je ze alle vijf gehad hebt, klik je op 'submit'.

Als je geen telefoon bij je hebt of niet op deze manier mee wil doen, kun je de vragen die op het scherm in de kerk staan ook voor jezelf een cijfer geven.

Bij deze antwoorden gaat het om je eerste gevoel bij dat vierde gebod 'Houdt de sabbat in ere'. Je kunt daarin geef fouten maken. Niemand kan zien wat jij stemt. Ik vind het zelf altijd best lastig om een cijfer te geven. Maar toch helpt het wel om je eigen gedachten te onderzoeken. Daar is het ook voor bedoeld. Om je er bewust van te maken hoe jij je verhoudt tot dit gebod. Zodat je ermee aan het werk kunt naar God toe.

In de antwoorden heb ik verschillende reacties een plek gegeven die ik lees en hoor bij christenen.

- **show results (voting open)**

Een paar opmerkingen hierbij:

- Oudtestamentisch? Juist bij dit gebod is die oudtestamentische klank behoorlijk aanwezig. Het gaat over de sabbat, die christenen niet meer houden. Ik heb het woord wel gehandhaafd, omdat het gebod letterlijk zo luidt. Er staat in de Bijbel niet: 'Houd de zondag in ere'. Je kunt de sabbat niet 1-op-1 doortrekken naar de zondag. Maar er is wel een duidelijk verband. Ik concentreer mij vanmiddag op de zondag.
- Persoonlijk? Veel christenen hebben dat bij dit gebod niet zo erg dat ze zich persoonlijk aangesproken voelen. Daar kunnen allerlei redenen voor zijn. Het heeft misschien te maken met je beleving van de zondag. Of juist je gebrek aan beleving ervan.
- Lastig in onze samenleving? Om de rust te bewaren, terwijl er van alle kanten een beroep op wordt gedaan. Ach, wil jij niet werken op zondag? Hé joh, je kunt toch je verslag wel even afmaken en doorsturen? Zullen we lekker gaan sporten? En een paar boodschappen waar we gisteren niet aan toegekomen zijn? Is het fout? Niet persé. Maar is het wat je wilt??
- Heerlijk? Sommige christenen vinden het heerlijk. Misschien niet eens het gebod, maar wel de rust die ermee wordt bedoeld. En vooral het gevoel dat het echt een dag van de Heer is. Of ze genieten van de contacten met anderen. Anderen vinden het geen fijne dag, omdat ze liever aan het werk zijn. Of ze ervaren kerkdiensten als een verplichting en een drukte, zeker als er ook nog een kringbijeenkomst of een visite is afgesproken.
- Belangrijkere zaken? Dat gevoel kan je bekruipen. Houden we ons wel met de juiste zaken bezig, als we in de kerk nadenken over de zondag of over de kerkdiensten? Dat is wel erg intern-christelijk en kerkelijk.

- voting closed

Met deze opdracht hoop ik dat je jezelf onderzoekt. Het zijn reacties die ik lees en hoor van christenen. Kijk nog eens naar je antwoorden. Hoe komt het dat het 4^e gebod voor jou op afstand blijft? En waarin komt het juist dichtbij?

#3

Laten we ons eens verdiepen in dat vierde gebod. Allereerst is het belangrijk om een goed beeld te hebben van de 10 geboden. Waarom houden we ons met deze geboden bezig? Omdat ze heel fundamenteel zijn. De tweede helft van de geboden vormt de grondslag voor heel de mensenrechten-beweging in onze wereld. Recht op vrije meningsuiting, op een eerlijk proces, op bescherming van het leven. Dat laat iets zien dat de geboden die God geeft, ook passen op deze wereld. Ze vormen de gebruiksaanwijzing van de Schepper om op een goede manier om te gaan met elkaar, met jezelf, met de wereld. En ze geven aan wat slecht en fout is. Het is alleen maar verstandig om je met die gebruiksaanwijzing bezig te houden.

Meer er is nog een andere reden waarom we ons met de 10 geboden bezig houden. Omdat God daarmee het contact tussen Hem en de mensen wil regelen. Ondanks de chronische afwijking van mensen om het zelf uit te zoeken en niet naar God te luisteren, laat God de mensen niet los. In zijn wonderlijke en onvoorstelbare genade koos Hij voor de mensen. Hij maakte zich aan zijn volk in Egypte bekend, bevrijdde hen uit de slavernij en gaf hen daarna zijn wet. Een wet die zijn volk leerde om met Hem te leven. Om zijn volk te blijven. En zo zijn heilsplan voor de wereld mogelijk te maken. Alle geboden hebben daarom te maken met een leven in liefde voor God en in liefde voor de naasten. De gebo-

den zijn het stuk voor stuk waard om bestudeerd te worden. Om erover na te denken wat er staat, wat God wil en hoe je dat voor jezelf en met elkaar in praktijk brengt. En reken maar niet dat je snel de diepten van Gods geboden hebt gepeild.

#4

Hoe werkt dat? Hoe regelt God de verhouding tussen Hem en ons? Ik maak daarbij gebruik van de drieslag van de catechismus: ellende – verlossing – dankbaarheid. Je moet weten wat kern van je problemen is, hoe je daarvan bevrijdt wordt en hoe we God kunnen prijzen en met God kunnen leven vanuit die vrijheid. Elk van de 10 geboden helpt je om daar iets van te ontdekken. Het gaat in de geboden om je leven in liefde voor God en mensen. Dat gaat veel verder dan de concrete en belangrijke zaken die je aandacht en energie vragen. Want dit gaat over je eeuwig leven.

Ds. Kanis gebruikte hiervoor een paar weken geleden de beelden van spiegel en venster. Ik voeg daar het kruis aan toe. Elk gebod is een spiegel waarin je ontdekt waarin je tekort schiet, waar je fouten en valkuilen liggen. Elk gebod laat ook iets zien van Jezus Christus, die de wet heeft volbracht en vervult. En elke gebod opent een venster op het nieuwe leven, waarin je wordt aangespoord en bemoedigd om het goede te doen en God en je naaste te dienen met alles wat je hebt en bent.

#5

Ik pak deze drieslag zo weer op. Maar eerst is het goed om iets meer te zeggen over de strekking van het vierde gebod, dat vandaag centraal staat. Zoals gezegd ben je niet snel uitgedacht over de diepten van Gods geboden. In de Bijbel krijgt het vierde gebod veel uitwerking. Ik wil dat vanmiddag bewust in zijn breedte neerzetten.

Rust: Mijn kind, ga niet steeds door met werken en stressen. Ik maak ruimte en geef je de opdracht om voldoende rust te houden, juist in perioden dat je je druk en opgejaagd voelt. Mijn kind: kom op adem, geniet van het goede, vind je vrede weer terug.

Toewijding: Laat die ene dag in de week aan mij gewijd zijn. Zodat niet in de sleur van elke dag de relatie met mij vervaagt. Maar kom in mijn aanwezigheid. Herstel waar nodig je verbinding met mij, ruim barrières op en laat je vullen door mijn Geest.

Verwachting: Hier en nu mag jij oefenen in een leven zoals het bedoeld is. In mijn aanwezigheid. Zodat je blijft verlangen naar de eeuwigheid. Stop met je slechte gewoonten, Bekeer je van je zonden. Geef ruimte aan mijn Geest die je op weg houdt.

Vrijheid: Mijn kind, ik heb je bevrijd van de kwade en slechte machten. Waarom laat jij je dan zo snel weer in beslag nemen en boeien door allerlei verplichtingen, angsten of ?

Kom, leg je last af, ga weer rechtop staan en doe wat ik je te doen geef.

Feest: Denk op zondag toch aan die speciale zondag, de dag van het leven, van de opstanding van Jezus Christus. Vier zijn leven en zijn glorie, aanbidt hem en laat de wereld je blijdschap zien.

Samenkomsten: Zoek elkaar op! Juist op de rustdag, Mijn dag. Ik wil jullie graag bij elkaar zien. Mij aan jullie geven. En jullie aan elkaar geven. Jullie hebben elkaar nodig. Om samen een lichaam te vormen. Samen te zingen en te bidden. Elkaar te dienen. En zo in deze wereld een nieuw volk te vormen.

Schepping: Laat de rust die Ik je geef ook doorwerken naar de schepping. Overvraag de schepping niet, houd de balans in het oog, verzet je tegen uitbuiting en vervuiling.

#6 **peiling 2 – voting open, hide results**

Het wordt tijd om deze mooie woorden concreet te maken. Daarbij begin ik bij de spiegel. De wet leert ons onze tekorten en fouten kennen. Ik heb vijf pijnpunten geformuleerd bij het vierde gebod. Ik wil je uitnodigen om aan te geven welke van deze vijf voor jou het meeste confronterend is. Zoals gezegd is het anoniem. Alleen jij en God weten wat je invult. En als je wilt kun je natuurlijk na de dienst aan een ander vertellen wat je hebt ingevuld. Zoals je dat met liefde ook aan een ander zou kunnen vragen.

Is het rust en balans vinden waar je op dit moment de meeste steken laat vallen? Omdat je je laat leven, steeds weer prikkels, berichten, geluiden binnen laat komen.

Is het de wijding van de zondag aan de Heer waar je echt moeite mee hebt? Omdat je toch teveel verplichtingen en drukte toelaat en de dingen gaat doen waar je in de week te weinig tijd voor had? Zodat je niet de ruimte neemt om je op God te oriënteren en stil te staan bij zijn aanwezigheid?

Is het je betrokkenheid bij de kerkdiensten, waar je – als je eerlijk bent – nog wel wat in kunt verbeteren? Omdat je te weinig bewust bezig bent in de liturgie, te snel een kritische houding inneemt, te gemakkelijk thuis blijft of iets anders gaat doen?

Is het jouw omgang met de schepping, waar je niet zo tevreden over bent?

Is het jouw verwachting van de eeuwigheid, die op dit moment eigenlijk niet zo aanwezig is?

Kortom: als je het vierde gebod als spiegel gebruikt, om te ontdekken waar je tekorten liggen, waar je de fout ingaat, wat je eigenlijk naar God toe moet erkennen. Wat springt er dan uit?

- show results (voting open)

Het is wel goed om iets hiervan te zien. Jij bent niet de enige die hier tegenaan loopt. Niet de enige die op dit punt te erkennen hebt dat je tekort schiet, dat je vaak in je valkuil trapt. Ik wil je uitnodigen om wat je net hebt ingevuld, later vandaag ook in je gebed naar God toe te benoemen en om vergeving te vragen.

- voting closed

#7

Het vierde gebod als spiegel.

Maar het vierde gebod zegt ook iets over Jezus Christus.

In de eerste plaats dat je met je erkenning van schuld naar hem toekunt. Omdat Hij ook voor jouw zonden betaald heeft. Omdat jij niet eerst alles voor elkaar hoeft te hebben voordat je bij Jezus mag komen. Integendeel: Hij komt juist naar je toe als jij onder ogen zien dat je een zondaar bent. Hij steekt zijn hand uit, als jij weer in je valkuil getrapt bent. Je toch weer laten verleiden om op zondag te werken, terwijl dat eigenlijk niet nodig is. Je toch weer negatief uitgelaten over de kerkdienst, zonder je eigen houding onder de loep te nemen. Je toch weer laten opjagen door wat je denkt dat anderen van je verwachten. Jezus helpt je zelfs om onder ogen te zien wat je fouten en gebreken zijn. Omdat in zijn licht blijkt hoe donker de schaduw is.

In de tweede plaats zegt het vierde gebod veel over Jezus, omdat Hij de geboden vervuld heeft. Ik ben de Heer van de sabbat, zei Hij tegen zijn leerlingen. De vrijheid, vrede en vreugde die in de sabbat en de zondag bedoeld zijn, die liggen in Jezus Christus vast. Met die vervulling heeft de dag van de Heer een ander karakter gekregen. Geen sabbat meer, met alle geboden en bepalingen daar omheen. Maar een zondag, waarin de volgelingen van Jezus God aanbidden in Geest en waarheid. Op welke plaats en welke manier dan ook. Een dag dat Gods kinderen de opstanding van hun Heer vieren, en een voorproefje van het nieuwe leven in de aanwezigheid van God ervaren. Of, zoals de Bijbel zegt: wie zich aan Jezus verbindt, proeft iets van de eeuwige sabbat.

Net als elk gebod is het vierde gebod ook een venster. Het venster op het nieuwe leven. Hoe je elke dag in liefde voor God en de naaste kunt leven. Hoe je – omdat je graag met God wilt leven – je leven concreet naar zijn wil kunt inrichten. Je leven uit dankbaarheid, zoals de Catechismus zegt. Je leven, waarin je je laat vervullen door de Geest van God.

Er ligt een verband met de wet als een spiegel. Omdat je het gevecht tegen de zonde aangaat. Omdat je je verbeterpunten wilt oppakken. Niet als een nieuwe wet, die frustrerend werkt als blijkt dat het niet zo lukt als je wel graag zou willen. Niet als juk dat je elkaar oplegt en waar je elkaar op beoordeeld. Want volmaakt word je niet. Dat is alleen Jezus Christus. En het oordeel komt een ander niet toe. Hooguit kan iemand vragen naar je keuzes en met je meedenken.

Maar wel als een serieuze inspanning om ook op dit punt de Heer te dienen. Als een krachtig verlangen. Om te ervaren wat het nieuwe leven betekent. En om getuige te zijn van waar de Heilige Geest je brengt.

#8 peiling 2 – voting open, hide results

Ook dit moet concreet worden. Daarbij wil ik je opnieuw helpen. Door vijf uitdagingen te formuleren voor je nieuwe leven vanuit het vierde gebod. Misschien heb jij een heel andere uitdaging. Misschien wil je geen keuze maken. Dat is aan jou. Maar ik denk dat je Gods Woord dichterbij jezelf brengt als je een keuze maakt.

Welke uitdaging ga jij aan voor je nieuwe leven? Om je leven in te richten volgens het vierde gebod?

Ik wil de rust in mijn leven meer zoeken bij Christus. Te snel laat ik mij leiden door wat er allemaal gebeuren moet. Door wat mensen van mij verwachten. Ik wil teveel en laat me opjagen. Maar de Heer heeft mij in de vrijheid gezet. Die balans, daar ga ik aan werken.

Thuis bespreken hoe we de zondag mooier invullen. Eigenlijk ben ik niet in alles tevreden met hoe we de zondag op dit moment inrichten met elkaar. Ik zou van die dag wel meer een mooie dag willen maken. Waarin we geestelijk weer op adem komen. Waarin we ons opnieuw blij laten maken met Jezus Christus onze Heer.

Vaker en actiever meedoen met kerkdiensten. Ik laat het eigenlijk wel te veel gebeuren. Of stel me op als toeschouwer. Dan is het de dienst van de kerk. Maar houd ik mezelf teveel op afstand. Ik wil de diensten meer een goede plek geven in mijn leven. Ook al zou ik bepaalde dingen anders doen en anders zeggen, ik wil meer positief en actief meedoen.

Me meer inzetten voor zondagsrust. Ik wil beter nee zeggen tegen beroep dat op mij gedaan wordt. Ik wil minder gebruik maken van het werk van anderen op zondag, bijvoorbeeld in de horeca, bij benzinepompen, bij webshops enzovoort.

De schepping meer ruimte geven. Als het vierde gebod ook betekent dat we de schepping ruimte geven om adem te halen, dan kan ik er zelf nog wel een slag in maken.

- show results (voting open)

Ik noem het een uitdaging. De keuze die je nu maakt is ook anoniem. Je kunt jezelf helpen door ervan te vertellen en een ander ernaar te vragen. En door met jezelf af te spreken hoe en wanneer je het invult.

Nogmaals: laat het geen nieuwe wet worden, waaraan je jezelf ophangt. Dat is altijd een risico. Maar zoek vanuit het verlangen, vanuit je verlossing, vanuit je vrijheid ook naar concrete invulling om zo'n leefregel van Gods wet in praktijk te brengen.

- voting closed

#9

'Houd de dag van de Heer in ere'. Dat is de kern van het 4^e gebod.

Zoals alle geboden maakt dit gebod iets duidelijk over onze zonden en tekorten, maakt het iets duidelijk over de verlossing door onze Heer en geeft het richting aan de invulling van het nieuwe leven als christen.

Ik heb geprobeerd om je te helpen om het gebod naar je toe te trekken. Om de aanspraak van de Heer op jouw leven te ervaren. Als confrontatie, als bemoediging en als aansporing. Het is bij uitstek het gebod, waarin de Heer het contact tussen Hemzelf en ons regelt. En daarom is het echt belangrijk, hoeveel andere zaken en mensen je aandacht ook vragen.

'Houd de dag van de Heer in ere'. Het zal je goed doen. Geestelijk, psychisch en lichamelijk. Het zal een getuigenis zijn van de rust, de vrijheid en de blijdschap waarin een kind van God. Geniet ervan en laat je daarin zegenen door de Geest van Christus.

Amen